AKTIVNOSTI ODGOJITELJA U REKREATIVNOM JAHANJU ZA DJECU S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Junaković, Tomislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:083519

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of Faculty of humanities and social sciences

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

AKTIVNOSTI ODGOJITELJA U REKREATIVNOM JAHANJU ZA DJECU S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

TOMISLAV JUNAKOVIĆ

ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA
PEDAGOGIJA DJECE S POSEBNIM POTREBAMA I PRAVIMA

AKTIVNOSTI ODGOJITELJA U REKREATIVNOM JAHANJU ZA DJECU S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Student:

Tomislav Junaković

Mentorica:

doc. dr. sc. Esmeralda Sunko

Komentor:

Dr. sc. Toni Maglica

Split, Srpanj 2021.

SADRŽAJ:

1. Uvod 1
2. Djeca s teškoćama u razvoju 2
2.1. Oštećenja vida 3
2.2. Oštećenja sluha 4
2.3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju 5
2.4. Oštećenja organa i organskih sustava 6
2.5. Intelektualne teškoće 6
2.6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja 7
2.7. Postojanje više vrsta poteškoća u psihofizičkom razvoju. 8
3. Intervencije pomoću konja (IPK) 9
3.1. Terapije pomoću konja (TPK) 10
3.2. Aktivnosti pomoću konja (APK) 12
4. Načela, vrijednosti i ciljevi kurikuluma 13
5. Aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju 16
6. Zaključak 19
7. Literatura 20
Sažetak 22
Abstract 23

1. Uvod

Suvremena uloga odgojitelja je da bude pomagač, promatrač, komunikator, opskrbljivač, usmjerivač, a najmanje izravni voditelj. Od odgojitelja se očekuje da se kontinuirano usklađuje i sa zahtjevima svoje struke koji su, međuostalim, definirani *Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.*

S obzirom na suvremena shvaćanja djeteta i organizacije odgojno-obrazovnog procesa vrtića, ističe se važnost stvaranja pozitivnog okružja u kojem se dijete može cjelovito razvijati i osnaživanja dječjeg istraživanja i učenja tijekom igre.

Također, suvremeni pristup ističe važnost inkluzije djece u ranom i predškolskom odgoju, te se sve više govori o djeci s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama i njihovoj kvalitetnoj uključenosti.

Odgajatelji imaju sve veće potrebe i mogućnosti za dodatnim edukacijama od kojih je jedna, zasigurno, izobrazba iz konjaništva, rekreativnog jahanja i terapije pomoću konja, posebno kada su u pitanju djeca s teškoćama u razvoju.

U ovom radu dat će se prikaz različitih oblika intervencija pomoću konja kod djece s teškoćama u razvoju te raspraviti uloga i potencijalne aktivnosti odgojitelja u tom području.

2. Djeca s teškoćama u razvoju

Prema *Nacionalnom dokumentu okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama* (2016.), djeca s teškoćama u razvoju su djeca s oštećenjima i/ili poremećajima organskog podrijetla (npr. neurološka, senzorna ili motorička oštećenja ili poremećaji) čije odgojno-obrazovne potrebe ponajprije proizlaze iz problema povezanih s oštećenjima ili poremećajima. S druge strane, *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (2015.), definira dijete s teškoćama u razvoju kao dijete čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njegovo puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu s ostalim učenicima, a proizlaze iz: tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija, te kombinacije više vrsta gore navedenih oštećenja i poremećaja.

Prema orijentacijskoj listi vrsta i stupnjeva teškoća u razvoju (*Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*, NN, 23/1991.) vrste teškoća u razvoju dijeli na :

1. Oštećenje vida
2. Oštećenje sluha
3. Poremećaji govorno – glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Tjelesni invaliditet i kronične bolesti
5. Mentalna retardacija
6. Poremećaji u ponašanju uvjetovani organskim faktorima ili progredirajućim psihopatološkim stanjem
7. Autizam
8. Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkome razvoju

Za razliku od prethodno navedene podjele, u *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*, (NN 24/2015.), skupine teškoća u razvoju dijele se prema važećoj Orijentacijskoj listi na:

1. Oštećenja vida
2. Oštećenja sluha
3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Oštećenja organa i organskih sustava
5. Intelektualne teškoće

6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja
7. Postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju

Kako u fokusu ovog rada nisu isključivo teškoće u razvoju, već aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju , u radu će se dati tek kraći opis teškoća u razvoju.

2.1. Oštećenja vida

Oštećenja vida odnose se na osobe koje mogu biti slijepe ili koje djelomično vide, za razliku od onih koji su dalekovidni ili kratkovidni. Oštećenja vida dijele se na slabovidnost i sljepoću (Thompson, 2016.).

Slabovidnost se odnosi na osobu koja djelomično vidi ili vrlo slabo vidi. Svjetska zdravstvena organizacija (Thompson, 2016.) slabovidne osobe određuje kao one koje nisu u stanju vidjeti koliko je prstiju pokazano na udaljenosti od 5,79 m ili manje, čak ako nose naočale ili kontaktne leće.

Sljepoća se odnosi na osobu koja ima ozbiljan gubitak vida i nije u stanju vidjeti koliko se prstiju podiglo na udaljenosti od 3 m ili manje, čak i kada nosi naočale ili kontaktne leće (Thompson, 2016.).

Thompson (2016.) govori da je za djecu s oštećenjem vida sluh primarno osjetilo spoznaje, stoga su i metode rada usmjerene na slušnu percepciju. Djeci s oštećenjem vida sluh omogućuje usvajanje informacija o okolnome svijetu te kretanje i orijentiranje u prostoru. U većini slučajeva djetetu će oštećenje vida biti dijagnosticirano prije nego što krene u školu i to tijekom rutinskog pregleda kod pedijatra. Dijete s oštećenjima vida može se prepoznati i neposredno po rođenju još dok je u bolnici. Jasno da je sposobnost gledanja vrlo važna za proces učenja jer bez te sposobnosti učenik može imati teškoće, primjerice, pri učenju čitanja. U većini slučajeva, djeca s oštećenjima vida su slabovidna i mogu se školovati u redovitim školama. Međutim, vrlo malo postotak djece je slijepo i školuje se u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama kako bi im se osigurala primjerena podrška.

Obilježja djece s oštećenjima vida prema Thompson (2016.) su:

- Loša koordinacija oko-ruka
- Držanje glave na neobičan način
- Mrštenje lica i škiljenje češće nego što je to normalno
- Dijete se žali na glavobolju ili vrtoglavicu

- Loše oblikovan rukopis
- Poteškoće pri gledanju na ploču
- Dijete se umara brže nego druga djeca

2.2. Oštećenja sluha

Oštećenje sluha ubrajamo u jedno od najčešćih prirođenih oštećenja, a javlja se u prosjeku kod jednoga do troje djece na 1000 novorođenčadi. Kod 70 do 80% djece oštećenje je prisutno već kod otpusta iz rodilišta, a u 20 do 30% nastaje kasnije, najčešće zbog nekih bolesti ili traumatskih ozljeda glave. U Hrvatskoj se od rujna 2002. godine u svim rodilištima vrši provjera sluha tako da su sva novorođena djeca pregledana prije otpusta iz rodilišta (Zrilić, 2011.).

Zrilić (2011.) navodi kako uzroci koji mogu dovesti do oštećenja sluha mogu biti razne bolesti i stanja, a javljaju se od začeća do staračke dobi pa ih obzirom na vrijeme nastanka dijelimo na tri kategorije:

- Prenatalni (prije rođenja) – oko 60% nastaje u periodu prije rođenja (50% nasljedni čimbenici, 10% različite bolesti i trovanja majki u trudnoći).
- Perinatalni (za vrijeme samoga poroda i dva tjedna nakon rođenja) – oko 10% svih oštećenja nastaje za vrijeme poroda
- Postnatalni (poslije rođenja u svim životnim dobima) – oko 30% nastaje nakon rođenja (izloženosti prejakoj buci, mehaničkih povreda, posljedica gnojnoga meningitisa,…)

Thompson (2016.) navodi dvije vrste oštećenja sluha:

1. Konduktivna nagluhost – do nje dolazi kad nešto kao vosak ili „ušno ljepilo“ blokira uho što dovodi do skupljanja tekućine u uhu kada dijete ima tešku prehladu. To se redovito uspješno tretira i sluh se obnavlja do normalnih granica
2. Senzornoneuralni gubitak sluha – izazvan je kad postoji problem s unutarnjim uhom ili putem koji vodi od unutarnjeg uha do mozga. To je znatno ozbiljnije stanje, jer se tada sluh obično ne obnovi do normalnih granica. To zahtjeva nošenje slušnog aparata kako bi se proizvelo pojačanje zvuka. Međutim, taj zvuk je ponešto iskrivljen

Thompson (2016.) prema Royal National Institute for Deaf people (2009.) navodi sljedeće definicije gluhoće:

- Blaga nagluhost – Blaga nagluhost može uzrokovati neke poteškoće u praćenju govora, poglavito tamo gdje je buka. Blago nagluhe osobe mogu čuti u rasponu od 25 do 40 decibela
- Umjereno nagluhe osobe – Bez slušnog aparata, ljudi s umjerenom gluhoćom mogu imati poteškoća u praćenju govora, a zvuk koji mogu čuti je u rasponu od 40 do 69 decibela.
- Umjereno – teško nagluhe osobe – Te se osobe oslanjaju na čitanje s usana, čak i kad imaju slušni aparat. Najtiši zvukovi koje mogu čuti u rasponu su od 7 do 94 decibela. Znakovni jezik može biti njihov prvi ili preferirani jezik.
- Teško nagluhe osobe – Najtiši zvukovi koje teško nagluhe osobe mogu čuti iznose u prosjeku 95 decibela ili više. Znakovni jezik može biti njihov prvi ili preferirani jezik, no neke osobe preferiraju čitanje s usana.

2.3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju

Poremećaji jezično-govorne glasovne komunikacije (glas, govor, jezik) su oni u kojih je zbog organskih i funkcionalnih oštećenja komunikacija govorom otežana ili izostaje.

Prema Američkoj psihijatrijskoj udruzi (2014.), glavno obilježje jezičnog poremećaja su teškoće u usvajanju i korištenju jezika prouzročene deficitima u razumijevanju ili produkciji rječnika, strukture rečenice i dijaloga.

Poremećaj govornih glasova dijagnosticira se u slučajevima kada produkcija govornih glasova nije u skladu s očekivanim uz djetetovu dob i razvojnu fazu i kada deficiti nisu posljedica fizičkih, strukturalnih, neuroloških ili oštećenja sluha.

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.) podskupine oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije su**:**

- poremećaji glasa
- jezične teškoće
- poremećaji govora
- komunikacijske teškoće

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.) specifične teškoće u učenju su smetnje u području:

- čitanja (disleksija, aleksija)
- pisanja (disgrafija, agrafija)
- računanja (diskalkulija, akalkulija)
- specifični poremećaj razvoja motoričkih funkcija (dispraksija)
- mješovite teškoće u učenju
- ostale teškoće u učenju

2.4. Oštećenja organa i organskih sustava

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.), oštećenjem organa i organskih sustava smatraju se prirođena ili stečena oštećenja, deformacije ili poremećaji funkcije pojedinoga organa ili organskih sustava koje dovodi do smanjenja ili gubitka sposobnosti u izvršavanju pojedinih aktivnosti.

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.) podskupine oštećenja organa i organskih sustava su**:**

- oštećenja mišićno-koštanoga sustava
- oštećenja središnjega živčanog sustava
- oštećenja perifernoga živčanog sustava
- oštećenja drugih sustava (dišni, srčanožilni, probavni, endokrini, koža i potkožna tkiva, mokraćni, spolni).

2.5. Intelektualne teškoće

Intelektualne teškoće su stanja u kojima je značajno otežano uključivanje u društveni život, a povezano je sa zaustavljenim ili nedovršenim razvojem intelektualnog funkcioniranja, što je utvrđeno na osnovi medicinske, psihologijske, edukacijsko-rehabilitacijske i socijalne ekspertize. (Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, NN 24/2015.) Stupanj intelektualnih teškoća obično se procjenjuje standardiziranim testovima koji se mogu dopuniti skalama za procjenu socijalne prilagodbe u određenom okruženju. Pomoću takvog načina procjene možemo približno odrediti stupanj intelektualnih teškoća, a dijagnoza će ovisiti i o procjeni intelektualnog funkcioniranja od strane kvalificiranog dijagnostičkog tima (ICD-10 Version:2015).

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.) podskupine intelektualnih teškoća su:

- Laka intelektualna teškoća (IQ 50-69)
  - Kako bi se postiglo odgovarajuće socijalno funkcioniranje, nužno je osigurati primjerene uvjete za osposobljavanje.
- Umjerena intelektualna teškoća (IQ 35-49)
  - Kako bi se postiglo djelomično socijalno funkcioniranje, nužno je osigurati primjerene uvjete za osposobljavanje u zadovoljavanju jednostavnih radnih aktivnosti.
- Teža intelektualna teškoća (IQ 20-34)
  - Kako bi se zadovoljile najjednostavnije osnovne osobne potrebe, komunikacija s okolinom i obavljanje najjednostavnijih radnih aktivnosti, nužno je osigurati primjerene uvjete za rehabilitaciju, njegu i pomoć
- Teška intelektualna teškoća (IQ 0-19)
  - Kako bi se zadovoljile najjednostavnije osnovne osobne potrebe, komunikacija s okolinom i obavljanje najjednostavnijih radnih aktivnosti, nužno je osigurati primjerene uvjete za rehabilitaciju, njegu i pomoć

2.6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja

Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja su stanja za koje je na temelju medicinske, psihologijske, pedagoške, edukacijsko-rehabilitacijske i socijalne ekspertize utvrđeno da su uvjetovani organskim čimbenikom ili progredirajućim psihopatološkim stanjem, a očituju se oštećenim intelektualnim, emocionalnim i socijalnim funkcioniranjem. (Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, NN 24/2015.)

Prema *Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* (NN 24/2015.) podskupine poremećaja u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja su**:**

- Organski, uključujući simptomatski mentalni poremećaj
- Poremećaji raspoloženja
- Neurotski poremećaji, poremećaji vezani uz stres i somatoformni
- Shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji

- Poremećaji iz autističnoga spektra
- Poremećaji aktivnosti i pažnje
- Poremećaji u ponašanju i osjećanju

2.7. Postojanje više vrsta poteškoća u psihofizičkom razvoju.

Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkome razvoju uključuje teškoće iz dvije ili više skupina koje su predviđene u Orijentacijskoj listi vrsta teškoća. Postojanje više vrsta teškoća uključuje jednu od njih izraženu u stupnju predviđenom Orijentacijskom listom vrsta teškoća i jednu ili više onih koje nisu izražene u stupnju određenom ovom listom, ali njihovo istodobno postojanje daje novu kvalitetu teškoća. Postojanje više vrsta teškoća uključuje dvije ili više njih, od kojih ni jedna nije izražena u stupnju određenom Orijentacijskom listom vrsta teškoća, ali njihovo istodobno postojanje zahtijeva primjerene uvjete za školovanje i osposobljavanje (Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, NN 24/2015.).

3. Intervencije pomoću konja (IPK)

Pojam intervencija pomoću konja (engl. *Equine Assisted Interventions*) odnosi se na široko priznatu terapijsku metodu koja se uspješno koristi u mnogim zemljama, a čiji je cilj poboljšati kvalitetu života djece i odraslih osoba s posebnim potrebama radeći s konjima kao partnerima u terapijskom i obrazovnom procesu. Nova podjela područja i nazivlja koju je prihvatilo mnogo zemalja nastala je prije nekoliko godina. Na XIII. Kongresu Međunarodnog saveza za jahanje osoba s invaliditetom FRDI-a (Federation Riding for Disabled International) u Münsteru 2009. godine prihvaćene su promjene u korist različitih struka koje se bave ovim područjem. Nova podjela i nazivlje omogućuju višu kvalitetu standarda provođenja programa. Organizacije koje provode programe intervencija pomoću konja jesu udruge osoba s invaliditetom, udruge koje djeluju u korist osoba s invaliditetom, ustanove te druge pravne osobe koje svojim djelatnostima pružaju skrb osobama s invaliditetom. Korisnici programa intervencija pomoću konja jesu djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom kod kojih ne postoje kontraindikacije za uključivanje u program. Pod intervencijama pomoću konja razumijevaju se sve vrste terapija i aktivnosti pomoću konja koje su namijenjene djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom, a cilj im je poboljšanje ukupnoga psihofizičkog, senzomotoričkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja (Stojnović, 2015.). Prema Babu (2020.) konji imaju sljedeće jedinstvene karakteristike koje ovu terapiju čine učinkovitijom:

1. Veličina
    - Budući da su konji velika i vrlo impresivna životinja, kada pojedinac izvršavanje zadatka s konjima može steći više samopouzdanja, samopoštovanja i dalje se pojačava osjećajem osnaživanja
2. Životinja stada
    - Konj je u osnovi životinja stada koja voli imati pratioca koji želi stvoriti vezu koja može biti dirljiva kada je u pitanju čovjek
3. Zrcalno ponašanje
    - Konji su strastveni promatrači, oprezniji i osjetljiviji na kretanje i emocije jer su plijen životinja.
4. Ne-osuđujući i nepristrani
    - Tijekom rada s djetetom i konjem, konj će ponuditi samo osjećaj mira jer će reagirati samo na ponašanje i emocije klijenta bez pristranosti ili bilo kakve prosudbe njihovog emocionalnog iskustva.

Intervencije pomoću konja dijele se na terapije pomoću konja i aktivnosti pomoću konja. Razlike između terapije pomoću konja i aktivnosti pomoću konja jesu u postavljenim ciljevima te u stupnju obrazovanja osoba koje provode postupak. Od 1990 - ih, upotreba Intervencije pomoću konja brzo su napredovale u Europi i Sjedinjenim Državama i danas se sve više koristi za djecu i odrasle (Marchand i sur., 2021.). U nastavku rada govorit ćemo o terapijama i aktivnostima pomoću konja.

3.1. Terapije pomoću konja (TPK)

Prema Stojnović (2016.) terapija pomoću konja (TPK) jest terapijski postupak u kojem se za korisnika izrađuje posebno napisan program rada s postavljenim terapijskim ciljevima, opisom izabranih metoda, postupaka i upotrebe rekvizita i didaktičkog materijala te vođenom analizom evaluacije terapijskih postupaka. TPK izvode stručnjaci osnovnoga profila obrazovanja kao što su pedagozi, edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci, socijalni pedagozi, psiholozi, učitelji, odgojitelji, fizioterapeuti, radni terapeuti, kinezioterapeuti, socijalni radnici, liječnici i drugi stručnjaci srodnih područja koji su završili dodatnu izobrazbu iz konjaništva i terapije pomoću konja (razina specijalizacije). TPK su u pravilu individualni terapeutski postupci.

Stojnović (2016.) navodi sljedeće podvrste terapija pomoću konja:

- Hipoterapija
- Specijalno-pedagoška / Socijalno-pedagoška
- Psihoterapeutska
- Radnoterapeutska
- Logopedska
- Razvojni programi za timove i pojedince

Hipoterapija ili fizioterapija pomoću konja je, prema Hallberg (2017.), intervencija koju provode licencirani fizioterapeuti, radni terapeuti, kinezioterapeuti i logopedi koji koriste pokrete konja kao dio integracijsko-intervencijskog programa da bi postigli određene rezultate. Ritam u trodimenzionalnom kretanju u kombinaciji s jahačevom interakcijom s konjem mogu unaprijediti fleksibilnost jahača, držanje tijela, ravnotežu i kognitivne sposobnosti. Nadalje, Brudivig (1988, prema Crane, 1999) navodi da, ukoliko se ne koristi sedlo, dolazi do većeg kontakta s konjem, što dovodi do pojačane stimulacije i potrebe da se napornije radi na

održavanju ravnoteže i ravnoteže. Konjski hod veoma je sličan ljudskom hodu te de odražava na mišićni tonus podražavajući vestibularni sustav, te je zbog toga hipoterapija namijenjena osobama s bolestima centralnoga i perifernoga živčanog sustava (npr. spastičnost, ataksija, multipla skleroza i dr.), osobama s oštećenjima i bolestima organskih sustava te onim osobama koje trebaju rehabilitaciju nakon nesreća ili moždanih udara. Cilj ove terapije je poboljšanje i stimulacija neurološkog i senzomotoričkog sustava (npr. poboljšanje držanja, koordinacije, povećanje gibljivosti i dr.).

Specijalno-pedagoška / Socijalno-pedagoška terapija pomoću konja je terapija koja se temelji na spoznajama pedagogije, specijalne pedagogije, socijalne pedagogije, psihologije i radne terapije, a provodi se kao cjelovit i cilju orijentiran pristup specijalno-pedagoškog rada s djecom koja imaju teškoće u razvoju te osobama s invaliditetom. Namijenjena je osobama sa specifičnim poremećajima u ponašanju (ADHD), oblicima ponašanja osoba iz spektra autizma, smetnjama ponašanja i osobnosti, intelektualnim teškoćama (Sindrom Down), govorno-jezičnim smetnjama i specifičnim teškoćama učenja te osobama sa oštećenjima vida, sluha ili organa i organskih sustava te smetnjama u duševnom razvoju. Cilj ove terapije je poboljšanje spoznavanja, koordinacije i orijentacije, razvoj pamćenja, pažnje i koncentracije, pomicanje praga tolerancije na frustraciju, poštivanje pravila,…

Psihoterapija pomoću konja je psihoterapija koja se temelji na odnosu i neverbalnoj komunikaciji između konja i osobe. Psihoterapija pomoću konja otkriva uzroke unutarnjih konflikata i rješava ih. Terapija je namijenjena osobama s emocionalnim smetnjama, psihijatrijskim bolesnicima, osobama s psihotičnim smetnjama, fobijama, depresijama, ovisnostima,… Cilj terapije je pozitivno utjecati na raspoloženje te prepoznavanje i razumijevanje svojih ponašanja.

Radna terapija pomoću konja namijenjena je osobama sa psihosomatskim i duševnim bolestima, a provodi ju radni terapeut.

Logopedska terapija pomoću konja namijenjena je osobama s poremećajima govorno jezične komunikacije. Ti poremećaji često su prisutni kod teškoća u razvoju te specifičnih teškoća u učenju. Logopedska terapija pomoću konja korisnicima omogućuje učenje u prirodnom okruženju u kome se razvijaju motoričke vještine te komunikacijske vještine. Ovu vrstu terapije provodi logoped.

Razvojni programi za timove i pojedince se provode kao povremeni programi namijenjeni rizičnim skupinama društveno različite djece (zlostavljana djeca, tinejdžeri, nadarena djeca,…) te osobama koje se suočavaju s anoreksijom, bulimijom, stresom,…

3.2. Aktivnosti pomoću konja (APK)

Stojnović (2015.) navodi da su aktivnosti pomoću konja (APK), sve one aktivnosti u kojima se ciljevi za korisnika postavljaju općenito (važna je ugoda i zadovoljstvo, opuštanje, druženje, prijateljstvo, aktivnost) i ne podliježu evaluaciji. APK izvode osobe različitih struka uz dodatnu izobrazbu iz konjaništva i intervencija pomoću konja, odnosno voditelji, treneri i instruktori jahanja (razina osposobljavanja). APK raznovrsni su postupci koji se najčešće izvode u skupinama.

Prema Stojnović (2015.) podvrste APK su :

- Sportsko - rekreativno jahanje
  - rehabilitacijsko jahanje
  - rekreativno jahanje
  - natjecateljski (vrhunski) sport – dresurno jahanje za osobe s invaliditetom
- Psihosocijalne i pedagoške aktivnosti
  - aktivnosti putem raznovrsnih igara i vježbi
  - natjecanja u poligonu
  - aktivnosti s različitim vještinama na konju

Nadalje ćemo govoriti o sličnostima i razlikama odgojno-obrazovnog procesa u ustanovama i intervencija pomoću konja te načelima, vrijednostima i ciljevima kurikuluma.

4. Načela, vrijednosti i ciljevi kurikuluma

Obveza je svakog vrtića, pa tako i odgojitelja, da se kontinuirano usklađuje i s nacionalnim zahtjevima koji su sadržani u *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Za primjenu načela, vrijednosti i ciljeva koji su sadržani u *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* u odgojno – obrazovnu praksi ne postoji gotova, univerzalno primjenjiva receptura. U nastavku ćemo usporediti *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* i kurikulum za različite skupine djece s teškoćama u razvoju u rekreativnom jahanju. Prema *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* Svaki vrtić treba tražiti vlastiti put razvoja prema svojim specifičnim uvjetima, kadrovskim i prostornim mogućnostima te socijalnom kontekstu u kojem djeluje. Program rada (kurikulum) za različite skupine djece s teškoćama u razvoju u rekreativnom jahanju treba biti primjeren teškoćama korisnika programa, u tom smislu treba imati različite programe za pojedinu vrstu teškoća u razvoju koje su izradili stručnjaci iz određenog područja na osnovi stručnih načela. Kao i odgojno – obrazovne ustanove, udruge koje se bave intervencijama pomoću konja također imaju svoja načela, vrijednosti i ciljeve. Načela, koja čine vrijednosna uporišta, dio su bitne sastavnice kojom se osigurava unutarnja usklađenost svih sastavnica kurikuluma i partnersko djelovanje sudionika u izradi i primjeni kurikuluma.

Načela *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* su :

- Fleksibilnost odgojno – obrazovnoga procesa u vrtiću
    - Omogućiti poštovanje prava svakog pojedinca u ustanovi
    - Osigurati zadovoljenje specifičnih potreba, osobnih ritmova i individualnih strategija učenja djece
- Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom
    - Roditelje tj. skrbnike djeteta treba prihvaćati i poštovati kao ravnopravne članove vrtića zbog važnosti stvaranja novih oblika odnosa u inkluzijskim uvjetima (Sunko, 2010.)
    - Nužna je otvorenost, podržavanje i ravnopravna komunikacija svih članova odgojno – obrazovnog procesa
- Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju
    - Premošćivanje barijera koje izazivaju stres i nezadovoljstvo u djece, roditelja i prosvjetnih djelatnika prije i tijekom prijelaza u sklopu podsustava te među sustavima (npr. suradnja vrtića i škole)

- Otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse
    - Osposobljavanje odgojitelja i drugih stručnih djelatnika vrtića
    - Slobodno i pojedincu primjereno otkrivanje sebe drugima (Brajša, 1999.)
    - Povezivanje svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa koji uče, istražuju i mijenjaju odgojnu i obrazovnu praksu te dijele to iskustvo s drugima

Temeljna načela *Krila – terapijsko jahanje* su (Krmpotić, 2003.):

- Sloboda
    - Osigurati pravo na autonomno djelovanje, nesmetani profesionalni razvoj i usavršavanje
    - Podupiranje i zaštita slobode stvaralaštva, stjecanja i prenošenja znanja te slobode mišljenja i izražavanja
- Profesionalno ponašanje
    - Odgovorno, savjesno, etično i profesionalno izvršavanje obaveza
- Ljudska prava
    - Osiguravanje prava na privatnost, poštivanja osobnosti i svih ljudskih prava zajamčenim Ustavom i zakonima Republike Hrvatske svim članovima organizacije
- Jednakost i pravednost
    - Članovi organizacije trebaju imati jednake uvjete ostvarivanja obveza, izražavanja svojih sposobnosti i napredovanja

Iz navedenih načela i njihovih karakteristika, vidljivo je isticanje važnosti uloge stručnih djelatnika (stručnih timova odgojno – obrazovnih ustanova i udruga za terapijsko jahanje) od kojih se očekuje poštivanje individualnih potreba i prava svih sudionika, a posebno prava djeteta na uključenost. Uključenost djeteta znači da dijete u punoj mjeri doživljava osjete i značenja, a njegova mimika i stav tijela ukazuju na snažnu mentalnu aktivnost (TANKS).

Vrijednosti *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* predstavljaju stalni orijentir za ostvarivanje odgojno – obrazovnih ciljeva te usmjeravaju odgojno – obrazovno djelovanje ka osiguravanju individualne i društvene dobrobiti, u skladu s time kakvu se djecu i društvo želi razviti.

Vrijednosti *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* su*:*

- Znanje
- Identitet
- Humanizam i tolerancija
- Odgovornost
- Autonomija
- Kreativnost

Prema Krmpotić (2003.), udruga osoba sa cerebralnom i dječjom paralizom *Krila – terapijsko jahanje* artikulirala je listu vrijednosti za koje su željeli da budu dio svakog dijela programa i aktivnosti organizacije *Krila.* Vrijednosti organizacije *Krila – terapijsko jahanje* jesu:

- Stručnost, odličnost, profesionalnost
- Poštenje, iskrenost
- Dobrota, spremnost na pomoć
- Cijeniti dostojanstvo svih ljudi
- Briga za pojedince
- Dobar odnos prema konjima
- Principijelnost, moralnost

Iako u *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* i u udruzi *Krila – terapijsko jahanje* vrijednosti nisu identične, vidljive su njihove međusobne sličnosti (npr. humanizam i tolerancija – briga za pojedince te dobrota, spremnost na pomoć). Najveća sličnost odgojno – obrazovne ustanove i udruge za intervencije pomoću konja vidljiva je u njihovim ciljevima koji ističu važnost cjelovitog razvoja djeteta. Cilj *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* je cjelovit razvoj, odgoj i učenje djece te razvoj njihovih kompetencija, a cilj udruga za intervenciju pomoću konja je poboljšanje ukupnoga psihofizičkog, senzomotoričkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja.

5. Aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju

Prema Stojnović (2015.), odgojitelji (i drugi stručnjaci srodnih područja) koji su završili dodatnu izobrazbu iz konjaništva i terapije pomoću konja (razina specijalizacije) mogu izvoditi aktivnosti u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju. U suvremenom kurikulumu naglasak je na procesima, a ne na rezultatima učenja. Položaj djeteta u odgojno-obrazovnom procesu se mijenja i ono postaje subjekt procesa učenja i kreator vlastitoga znanja. Uloga odgojitelja je da bude pomagač, planer, promatrač, komunikator, opskrbljivač, usmjerivač, a najmanje izravni voditelj (Petrović-Sočo, 2009). Odgojitelj potiče djecu na suradnju, procjenjivanje svojih postignuća i zajedničko dolaženje do rješenja problema tako da uče jedni od drugih, traže savjet između sebe, diskutiraju o mogućim strategijama dolaženja do odgovora i rada zajedno (Petrović-Sočo, 2009).

Kada se govori o aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju, Stojnović (2015.) ističe da je terapeut (odgojitelj) najvažniji nositelj terapije, te da je odgovoran za sve, ali isto tako govori kako je poželjno da terapeut bude edukacijski rehabilitator, pedagog, logoped ili netko sličnih struka koji će unijeti svoje kompetencije u rad. S obzirom da odgojitelj svoje kompetencije temelji na načelima, vrijednostima i ciljevima *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* za pretpostaviti je da će svi sudionici biti ravnopravni u procesu. Kako smo ranije naveli neke od uloga odgojitelja, sada ćemo ih usporediti s aktivnostima koje odgojitelj provodi u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju.

Prema Stojnović (2015.) i Krmpotić (2003.) uloge odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju su :

- Planer i opskrbljivač
    - Odabire konja i dodatnu opremu
    - Priprema terapijski program (plan sata – tema, ciljevi i vježbe)
    - Organizira dovoljan broj volontera (vodiča konja i pratioca jahača) s kojima prethodno obavlja informativni sastanak
    - Priprema sve potrebne rekvizite (kante, lopte, čunjiće i ostale didaktičke materijale)
- Komunikator i usmjerivač
    - Brine o komunikaciji svih sudionika

    - Usmjerava svoju energiju na dijete i indirektno ga usmjerava ka cilju
- Promatrač i pomagač
    - Promatra dijete tokom izvođenja aktivnosti
    - Pomaže djetetu ukoliko ono nema mogućnost samostalnog obavljanja postavljene aktivnosti

Aktivnosti koje odgojitelj provodi s djecom s teškoćama u razvoju u rekreativnom jahanju mogu biti slične aktivnostima koje odgojitelj provodi s djecom u centrima aktivnosti u odgojno – obrazovnoj ustanovi (npr. . Razlika između provođenja aktivnosti u odgojno – obrazovnoj skupini i u jahalištu je ta što u jahalištu nema različitih centara aktivnosti, sama aktivnost je vremenski ograničena, teže je izvođenje aktivnosti (zbog kretnji konja i izvođenja same aktivnosti na visini) te konj mora desenzibiliziran (naviknut na sve materijale koji se koriste).

Stojnović (2015.) navodi sljedeće aktivnosti koje odgojitelj može provoditi :

- „*Tjelesna shema“*
    - Djecu treba poticati da nabrajaju i pokazuju dijelove tijela na sebi, na drugome ili na konju
    - Odgojitelj tijekom aktivnosti postavlja pitanja poput : „Što se nalazi ispod nosa? Čime jedemo jabuku? Koliko prstiju vidiš?“
- *„Stani – kreni“* (jašući na konju)
    - Poticanje djece na razumijevanje jednostavnih naloga te senzomotorni i kognitivni razvoj djeteta
    - Nakon izvršenja jednostavnih naloga nude se složeniji nalozi
- Smisleno govorno izražavanje
    - Poticanje djece na opisivanje prostora i promjena koje dijete okružuju
    - Odgojitelj tijekom aktivnosti potiče dijete na nabrajanje, ponavljanje i vještine dodavanja riječi (npr. Dječak pije. Dječak pije sok. Dječak pije gusti sok.)
- *„Što se to čuje?“*
    - Određivanje smjera zvuka pri čemu se koriste zvukovi iz prirode
    - Odgojitelj tijekom aktivnosti potiče dijete na prepoznavanje jačine zvuka, udaljenosti zvuka te izgovaranje riječi i pojmova
- *„Čarobna vrećica“*
    - Određivanje predmeta koji se nalazi u vrećici pomoću opipa

- Odgojitelj tijekom aktivnosti potiče dijete na opisivanje predmeta (npr. veliko – malo, glatko – hrapavo,…)

Krmpotić (2003.) navodi sljedeće igre koje odgojitelj može provoditi u svojim aktivnostima :

- *„Brza utrka“*

  Jahači, konji i pratnja poredaju se duž ograde jahališta te, na dani startni znak, jahači daju konju znak za polazak – riječima ili komandama nogom. Ona ekipa koja prva stigne do druge strane jahališta je pobijedila. Može se igrati u hodu i kasu, ovisno o sposobnostima jahaća. Odgojitelj može dodati razne elemente (npr. prelaženje preko prepreka).

  Ova igra pogodna je za djecu jer razvija koncentraciju i govor – vodič ne pokreće konja dok jahač ne da znak za kretanje.

- *„Semafor“*

  Odgojitelj ima dva kartona, kante ili neke druge predmete u zelenoj i crvenoj boji. Kada digne predmet zelene boje, jahači mogu početi utrku, a kada digne crveni moraju stati. Tko ne stane, mora se vratiti na početak ili ostati na mjestu dok je dignuto „zeleno svjetlo“.

  Ova igra prigodna je za jahače koji ne mogu samostalno upravljati konjem, a razvija koncentraciju i govor.

- *„Ravnoteža“*
  Držati vrećice sa sjemenkama ili pijeskom na kacigi do kraja puta (uspravan položaj tijela), držati kolute na stopalima (potiče držanje pete niže od prstiju)

6. Zaključak

Svako dijete ima pravo biti uključeno u odgojno-obrazovni proces i biti prihvaćeno bez obzira ima li teškoće ili ne. Vrijednosti *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* ističu važnost da djeca u vrtiću prepoznavati i prihvaćati svoje i tuđe potrebe, poštovati različitosti te graditi odnose s drugima. Kako bi sva djeca bila jednakopravno uključena u odgojno-obrazovni proces bitno je da su stručni timovi koji rade s djecom s teškoćama u razvoju dovoljno educirani i upoznati s teškoćama djeteta te da su motivirani za inkluzivni odgoj i obrazovanje. Pod pojmom intervencija pomoću konja razumijevaju se sve vrste terapija i aktivnosti pomoću konja koje su namijenjene djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom, a ovisno o teškoćama i dijagnozi djece, određuje se terapijski program. Svaki odgojitelj trebao bi uvijek biti otvoren za kontinuirano učenje i biti spreman na unapređivanje svoje prakse.

7. Literatura

1. Američka psihijatrijska udruga. *Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje, peto izdanje*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2014.
2. Babu, K. V. (2020). Equine-assisted therapy. International Journal of Multidisciplinary Educational Research volume 9/2020 (8). Preuzeto s http://s3-ap-southeast-1.amazonaws.com/ijmer/pdf/volume9/volume9-issue5(8)-2020.pdf (Pristupljeno 23 .06.2021).
3. Brajša, P., Brajša-Žganec, A. i Slunjski E. (1999). Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja:priručnik za rad na sebi namijenjen roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i svima koji žele unaprijediti svoj odnos s djecom. Pula : C.A.S.H., 1999.
4. Crane, L. L. (1999). Animals, Horseback Riding, and Implications for Rehabilitation Therapy. The Journal of Rehabilitation, 1999.
5. Hallberg, L. (2017). The Clinical Practice of Equine-Assisted Therapy: Including Horses in Human Healthcare (1st ed.). Routledge. Preuzeto s https://doi.org/10.4324/978131554590 (Pristupljeno 23 .06.2021)
6. Krmpotić, J. (2003). Konji – terapeuti, učitelji, prijatelji: Knjiga o terapijskom jahanju i konjima. Zagreb: Krila – terapijsko jahanje, 2003.
7. Marchand, W. R., Andersen, S. J., Smith, J. E., Hoopes, K. H., & Carlson, J. K. (2021). Equine-Assisted Activities and Therapies for Veterans With Posttraumatic Stress Disorder: Current State, Challenges and Future Directions. Chronic stress, Preuzeto s https://doi.org/10.1177/2470547021991556 (Pristupljeno 23 .06.2021)
8. Miljak, A. (2009). Življenje djece u vrtiću: Novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima. Zagreb: SM naklada, 2009.
9. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2015). *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju.* Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (Pristupljeno 18 .06.2021)
10. Nacionalni dokument okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama (2016.) Preuzeto s http://os-stobrec.skole.hr/upload/os-stobrec/newsattach/832/Nacionalni_dokument-Okvir_za_poticanje_i_prilagodbu_iskustava_ucenja-vrednovanje_postignuca_djece-i-ucenika_s_teskocama.pdf (Pristupljeno 20 .06.2021)
11. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, 2014.
12. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2), 123-136. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/118104 (Pristupljeno 20 .06.2021)
13. Scopa, C., Contalbrigo, L., Greco, A., Lanatà, A., Scilingo, E. P., i Baragli, P. (2019). Emotional Transfer in Human-Horse Interaction: New Perspectives on Equine Assisted Interventions. *Animals : an open access journal from MDPI*, *9*(12), 1030. Preuzeto s https://doi.org/10.3390/ani9121030 (Pristupljeno 20 .06.2021)

14. Stojnović, M. (2015) Terapije, aktivnosti i učenje pomoću konja: Priručnik za izvoditelje različitih programa intervencija pomoću konja. Rijeka: Udruga za terapije i aktivnosti pomoću konja „Pegaz“.
15. Sunko, E. (2010). Inkluzija djece s autizmom s gledišta odgojitelja. Školski vjesnik, 59 (1.), 113-126. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/82352 (Pristupljeno 19 .06.2021)
16. Tankersley, D. i Fabrio A. (2011). Teorija u praksi : priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
17. Thompson, J. (2016) Vodič za rad s djecom i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Zagreb: EDUCA.
18. Zrilić, S. (2011). Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole: priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje. Zadar: Sveučilište u Zadru, 2011.

Sažetak

Ovaj rad prikazuje temu Aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju. Sukladno temi, govori se o podjeli teškoća u razvoju, intervencijama pomoću konja i ulozi odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju. Suvremeni pogled na odgojno obrazovni proces nam govori da je dijete aktivno u svojem odgoju i da je u središtu odgojno-obrazovnog procesa. Uspoređivanjem uloge odgojitelja u odgojno-obrazovnoj ustanovi i u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju prikazuju se sličnosti i razlike . Cilj *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* i udruga za intervenciju pomoću konja je cjeloviti razvoj djeteta. Cilj ovog završnog rada je prikazati koliko kompetencije odgojitelja pridonose kvalitetnoj praksi u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi: teškoće u razvoju, intervencije pomoću konja, uloga odgojitelja, aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju, kurikulum

Abstract

This paper presents the subject of educational activities in recreational riding for children with developmental impairments. According to the theme, we discuss the distribution of developmental difficulties, horse interventions and the role of educators in recreational riding for children with developmental impairments. The contemporary view of the educational process tells us that the child is active in his upbringing and that he is at the centre of the educational process. By comparing the role of educators in educational institutions and in recreational riding for children with developmental difficulties, similarities and differences are shown. The aim of the National Curriculum for early and preschool education and horse intervention association is the overall development of the child. The aim of this final thesis is to show how much teachers' competencies contribute to quality practice in recreational riding for children with developmental impairments.

Keywords: Difficulty in development, equine assisted interventions, role of educators, activities of educators in recreational riding, curriculum

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Tomislav Junaković, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog prvostupnika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mojega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, Srpanj 2021.

Potpis

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU

Student/Studentica: Tomislav Junaković

Naslov rada: Aktivnosti odgojitelja u rekreativnom jahanju za djecu s teškoćama u razvoju

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Esmeralda Sunko

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): dr. sc. Toni Maglica

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime):

doc. dr. sc. Esmeralda Sunko

dr. sc. Toni Maglica

Daniela Petrušić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6mjeseci / 12mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 16. 7. 2021.

Potpis studenta/studentice: